

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 23.12.2009
СОМ(2009)699 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2008 Г. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА
ИНСТРУМЕНТА ЗА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМОЩ (ИПП).**

SEC(2009)1719

Въведение

От 1 януари 2007 г. предприсъединителното финансиране от ЕС е канализирано в единен инструмент, а именно Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), чрез който се предоставя целева помощ на страните кандидатки¹ и потенциални кандидатки за членство². ИПП (Регламент № 1085/2006 на Съвета от 17 юли 2006 г.) заменя съществуващите преди това инструменти ФАР³, ИСПА⁴ и САПАРД⁵, предприсъединителния инструмент за Турция⁶ и CARDS⁷ – финансовия инструмент за Западните Балкани.

ИПП е предназначен да осигурява целева помощ на страни кандидатки или потенциални кандидатки за членство в ЕС. За да бъдат постигнати целите на всяка държава по най-ефикасен начин, ИПП съдържа пет различни раздела:

I. „Подпомагане на прехода и институционално изграждане“. По този раздел се финансират мерки за институционално изграждане и свързани с него инвестиции.

II. „Трансгранично сътрудничество“. По този раздел се подпомага трансграничното сътрудничество между самите страни кандидатки и потенциални кандидатки и между тях и държави-членки на ЕС. По него може да се финансира и съответно участие в програми за трансгранично сътрудничество (в рамките на структурните фондове) и в програми за морските басейни (в рамките на Европейския инструмент за добросъседство и партньорство).

III. „Регионално развитие“. Финансират се инвестиции и свързана с тях техническа помощ в области като транспорт, околна среда и икономическо сближаване.

IV. „Развитие на човешките ресурси“. Разделът е посветен на развитието на човешкия капитал и борбата със социалната изолация.

V. „Развитие на селските райони“. По този раздел се финансират мерки за развитие на селските райони и се допринася за устойчивото развитие на селските райони. Също така се предоставя подкрепа за реструктурирането на селското стопанство и привеждането му в съответствие с нормите на Общността в такива области като опазване на околната среда, обществено здраве, здраве на животните и растенията, хуманно отношение към животните и безопасност на труда.

В раздели I и II могат да участват всички бенефициери. В раздели III, IV и V могат да участват само страните кандидатки. Тези три раздела са проектирани така, че да

---

¹ Хърватия, Турция и бивша югославска република Македония.

² Албания, Босна и Херцеговина, Черна гора, Сърбия и Косово съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

³ Регламент (ЕИО) № 3906/89 на Съвета от 19 декември 1989 г.

⁴ Инструмент за предприсъединителна структурна политика, Регламент (ЕО) № 1267/1999 на Съвета от 21 юни 1999 г.

⁵ Специална предприсъединителна програма за развитие на земеделието и селските райони, Регламент (ЕО) № 1268/1999 на Съвета от 21 юни 1999 г.

⁶ Регламент (ЕО) № 2500/2001 на Съвета от 17 декември 2001 г.

⁷ Помощ на Общността за възстановяване, развитие и стабилизиране, Регламент (ЕО) № 2666/2000 на Съвета от 5 декември 2000 г.

съответстват на структурните фондове, Кохезионния фонд и фонда за развитие на селските райони в подготовка за управлението на тези фондове след присъединяването. За това е необходимо държавата да разполага с административен капацитет и структури, за да поеме отговорността за управлението на помощта. В страните потенциални кандидатки за членство мерките за регионално развитие, за развитие на човешките ресурси и на селските райони ще се осъществяват в рамките на раздел I.

Настоящият доклад разглежда прилагането на ИПП през 2008 г. до 31 декември 2008 г. Тъй като изпълнението на програмите по ИПП за 2007 г. и 2008 г. започна едва наскоро, информацията относно мониторинга и оценката на резултатите, постигнати посредством тези програми, е по-скоро ограничена.

1. ПРЕГЛЕД НА ГОДИНАТА

1.1. Основни моменти в развитието на процеса на разширяване

В пакета за разширяването от ноември 2008 г. бяха представени постигнатите през 2008 г. резултати по отношение на страните кандидатки и потенциалните кандидатки. В съобщението относно стратегията за разширяването и основните предизвикателства за периода 2008—2009 г. се развива съществуващият подход на Европейския съюз въз основа на подновения консенсус относно разширяването, който бе договорен от Европейския съвет през декември 2006 г.

В стратегическия документ се очертава подходът на Комисията относно бъдещите предизвикателства пред разширяването и се определят мерки за подпомагане на държавите по техния път към членство. Той е придружен от докладите за напредъка на страните кандидатки и потенциални кандидатки, в които се оценява напредъкът на всяка една държава за изпълнение на критериите за членство от Копенхаген. По-конкретно в стратегическия документ от 2008 г. за Хърватия бе представена индикативна и условна пътна карта за достигане на окончателната фаза на технически преговори в края на 2009 г. Пакетът за разширяването бе широко приветстван от Съвета⁸ и бе добре приет в държавите, участващи в процеса на разширяване.

Стратегическото значение на Турция за ЕС нарасна в ключови области като сигурността на енергийните доставки, предотвратяването и уреждането на конфликти и регионалната сигурност в Южен Кавказ и Близкия изток. Ангажиментът на страната към ЕС, поет посредством преговорите и свързаните с тях реформи, които понастоящем се провеждат, я прави по-силен фактор за стабилността в регион, изправен пред множество предизвикателства. Преговорите за присъединяване с Турция продължиха да отразяват темпа на реформите. В оценката на Комисията за 2008 г. Турция за пръв път бе определена като функционираща пазарна икономика съгласно икономическите критерии от Копенхаген.

Що се отнася до кипърския въпрос, водачите на кипърската гръцка и кипърската турска общност започнаха всеобхватни преговори за намиране на цялостно решение на проблема под егидата на ООН. Комисията продължи да подкрепя техните усилия с готовност да предостави технически съвети по въпроси в рамките на компетентността на ЕС.

Продължи изпълнението на процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА) в Западните Балкани. Всички засегнати държави са подписали споразумения за стабилизиране и асоцииране (ССА). За повечето от тях съответното временно споразумение влезе в сила и ССА бе в процес на ратифициране. Ратифицирането на ССА на Сърбия и влизането в сила на временното споразумение зависи от пълното сътрудничество на Сърбия с Международния трибунал за бивша Югославия (МТБЮ). Дейностите на ГД „Разширяване“ в страните от Западните Балкани допринесоха за стабилността в

---

⁸

http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/1208_CAGRE/Council_conclusions_on%20Enlargement_EN.pdf

региона, включително Косово⁹, което едностранно обяви своята независимост на 17 февруари 2008 г. Косово прие план за европейска интеграция за периода 2008—2010 г., с който се цели улесняване на присъединяването към ПСА. Трансграничното сътрудничество в този регион продължи да се развива и на всички засегнати държави бяха представени пътни карти, които посочват условията за постигане на безвизов режим на пътуване с ЕС.

Положени бяха сериозни усилия, за да се подкрепят регионални инициативи за сътрудничество в съответствие с програмата от Солун. За тази цел в съобщение на Комисията относно Западните Балкани от март 2008 г. бяха очертани няколко нови инициативи. През 2008 г. започна да функционира новосъздаденият Съвет за регионално сътрудничество (СРС).

През декември 2008 г. Черна гора подаде молба за членство в ЕС. Комисията е готова да посрещне произтичащите от това предизвикателства, след като Съветът я упълномощава да изработи съответното становище.

2. ПРОГРАМИРАНЕ И УСВОЯВАНЕ НА ИПП: ОБЩ ПРЕГЛЕД

2.1. Стратегическо планиране и програмиране

2.1.1. Многогодишна индикативна финансова рамка (МИФР)

МИФР е част от годишния пакет за разширяването и е структурирана така, че да дава информация за предлаганата от Комисията индикативна разбивка на цялостния пакет на ИПП по страни и по раздели за непрекъснат тригодишен период. Тя представлява връзката между политическата рамка на пакета от мерки, свързани с разширяването, и бюджетния процес. МИФР се съставя и представя ежегодно на Съвета и Европейския парламент в съответствие с член 5 от Регламент (ЕО) № 1085/2006 за ИПП.

Таблицата по-долу представя разпределението на средствата от ИПП за 2008 г. в млн. EUR по държави и по раздели. Включени са и средствата за регионални програми и за програми с участие на няколко държави съгласно актуализираните цифри в МИФР за периода 2010-2012 г. (СОМ(2008)705, приет на 5 ноември 2008 г.). Следователно цифрите отчитат трансферите, осъществени между раздел I и II¹⁰ в хода на 2009 г., както и допълнителните средства, предоставени за Косово.

Таблица 1: Разпределение на средствата за 2008 г. по страна и раздел (в млн. EUR, закръглени до 100 000 EUR)

---

⁹ Съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

¹⁰ Някои програми все още не са започнали, тъй като не са налице необходимите условия. Ето защо следните суми бяха прехвърлени от пакетите за страните по раздел II към раздел I за същите страни: 1 млн. EUR за Албания, 1,2 млн. EUR за бившата югославска република Македония, 2,7 млн. EUR за Косово и 5,9 млн. EUR за Турция.

Раздел на ИПП	Албания	Босна и Херцеговина	Хърватия	югославска република Македония	Черна гора	Сърбия	Косово*	Турция	Програми с няколко бенефициера
Раздел I	62.1	69.9	45.4	41.1	28.1	179.4	184.7	256.1	135.7
Раздел II	8.6	4.9	14.7	4.1	4.5	11.5	0.0	2.9	
Раздел III			47.6	12.3				173.8	
Раздел IV			12.7	6.0				52.9	
Раздел V			25.6	6.7				53.0	
ОБЩО	70.7	74.8	146	70.2	32.6	190.9	184.7	538.7	135.7

2.1.2. Документи за многогодишно индикативно планиране (ДМИП)

Въз основа на разпределението на средствата в МИФР и формулираните в политическата рамка приоритети се изготвят документи за многогодишно индикативно планиране (ДМИП) за всяка страна и за всяка програма с няколко бенефициери. ДМИП представят становището на Комисията за най-важните сфери, в които следва да се вложат средствата, и за основните приоритети, които държавите бенефициери се очаква да разработят подробно в документите за програмирането.

През 2007 г. под ръководството на съответните оперативни отдели на ГД „Разширяване“ бяха подготвени ДМИП за отделните страни, както и ДМИП за няколко бенефициери за периода 2008–2010 г. За да се гарантира съпричастност към процеса, националните власти имаха възможност да изразят становището си по проектите за ДМИП и да участват активно в подготовката им. Що се отнася до ДМИП за страните кандидатки, генерални дирекции „Регионална политика“, „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“ и „Селско стопанство и развитие на селските райони“ дадоха своя принос съответно за раздели III, IV и V. Проведеха се консултации и с държави-членки, международни финансови институции и други заинтересовани страни (като гражданското общество).

През първата половина на 2008 г. всички ДМИП за периода 2008–2010 г. бяха внесени за одобрение в управителния комитет на ИПП¹¹: ДМИП за бивша югославска република Македония, Черна гора, Косово, Турция и ДМИП за няколко бенефициери бяха предадени през май 2008 г.; ДМИП за Албания, Сърбия и Хърватия бяха предадени през юни, а ДМИП за Босна и Херцеговина бе предаден през юли. Всички те бяха одобрени през второто полугодие на 2008 г. посредством решения на Комисията.

¹¹ Съставен от представители на държавите-членки и председателстван от представител на Комисията, комитетът на ИПП подпомага Комисията по-специално в гарантиране на координацията и съгласуваността на помощта.

2.1.3. Програми по ИПП през 2008 г.

Годишните или многогодишните програми се проектират съобразно съответните ДМИП. Раздел I се осъществява чрез годишни програми, докато по другите раздели програмите са многогодишни. Комисията одобрява програмите въз основа на предложенията от страните бенефициери след консултации със заинтересовани страни и донори и след положително становище от управителния комитет на ИПП за раздели I и II. За раздел III по програмите се провеждат консултации с Комитета за координиране на фондовете (COCOF). За раздел IV се провеждат консултации с Комитета за ЕСФ, а за раздел V – с Комитета за развитието на селските райони.

2.1.3.1. Раздел I

Помощта по раздел I се програмира от Комисията под формата на годишни национални програми или програми с няколко бенефициери, които се управляват по целесъобразност от Комисията, от държавата бенефициер или съвместно с други донори. Националните програми се състоят от финансови предложения, подготвени от Комисията въз основа на фишове за проекти, подадени от държавата бенефициер или, при регионални и хоризонтални програми, подготвени от Комисията.

Проекти в областта на ядрената безопасност, радиационната защита и образованието се финансираха от отпуснати по МИФР средства за отделните държави, но се изпълняват централизирано на хоризонтална основа; следователно средствата за тези проекти не са включени в националните програми по раздел I. Частта за отделните държави в техническото приложение съдържа повече подробности.

Албанската национална програма по ИПП за 2008 г. бе приета от Комисията на 19 декември 2008 г. В ИПП за 2008 г. се разглеждат ключови въпроси като реформата на публичната администрация и налагането на върховенството на закона, особено в областта на доброто управление и борбата с корупцията. Това отразява увеличаването на средствата за областта на политическите изисквания по ДМИП 2008–2010 г. Освен това програмата подкрепя албанските власти в изпълнението на изискванията от ССА посредством финансирането на проекти, целящи укрепването на административния капацитет на албанските институции. Програмата също така отговаря на нуждата от по-нататъшна подкрепа за структурните реформи в страната посредством инвестиране в регионалното развитие и в инфраструктура, свързана с достиженията на правото на Общността.

Националната програма по ИПП за **Босна и Херцеговина** за 2008 г., разделена на две части, бе приета от Комисията съответно на 9 октомври 2008 г. и на 5 декември 2008 г. Програмата предоставя подкрепа за реформите в полицията и съдебната власт чрез проекти, целящи изграждането на капацитета на съда и прокуратурата или построяването на строго охраняван затвор. Тя също така цели улесняване на напредъка на страната към членство в ЕС посредством повишаване на обществената осведоменост за процеса на интеграция в ЕС и подпомагане на националните органи при планиране, програмиране и прилагане на ИПП. Програмата за 2008 г. предоставя също така подкрепа за реформите в образованието и системата на здравеопазването като начин да се подобри социално-икономическата ситуация в страната. С ИПП за 2008 г. се помага на Босна и Херцеговина да се справи с изискването за сближаване с достиженията на правото на Общността в такива области като околна среда, търговия и метрология,

селско стопанство и развитие на селските райони или интегрирано управление на границите.

Националната програма по ИПП за **Хърватия** за 2008 г. бе приета на 5 ноември 2008 г. В рамките на политическите критерии националната програма по ИПП за 2008 г. се занимава с реформата на съдебната система чрез няколко проекта в тази област. Също така допринася за напредъка в областта на правата на човека и защитата на малцинствата посредством укрепване на капацитета на гражданското общество и улесняване на активното и пълноценно участие на ромското малцинство в хърватския обществен живот. Що се отнася до способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството, помощта по ИПП за 2008 г. се съсредоточава върху области, в които предстои да се транспонира и приведе в изпълнение голям обем законодателни текстове, върху подготовката за усвояване на структурните фондове и фонда за развитие на селските райони, както и в области, в които се изискват много инвестиции съгласно достиженията на правото на Общността. Това засяга различни сектори като безопасност на храните, ветеринарна и фитосанитарна политика, рибарство, транспорт, енергетика, социална политика и трудова заетост или околна среда.

Националната програма за **бивша югославска република Македония** за 2008 г. бе приета от Комисията на 11 декември 2008 г. Програмата цели укрепване на административния капацитет на съответните институции, за да се гарантира добро и ефикасно управление на средствата на ЕС, както и укрепване на централния и местния административен капацитет за изпълнение на процеса на децентрализация. Програмата също така подкрепя развитието на независима и ефикасна съдебна система и насърчава активно гражданско общество. В рамките на социално-икономическите критерии, целта е да се укрепи институционалният капацитет за регламентиране и наблюдение на институциите на пенсионна система с пълна капитализация и да се насърчава преходът към пазарна икономика. Що се отнася до способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството, по програмата за 2008 г. се финансират проекти, допринасящи за свободното движение на стоки, за по-добро функциониране на митниците или за развитие на селскостопанския сектор.

Националната програма по ИПП за **Черна гора** за 2008 г. бе приета от Комисията на 2 декември 2008 г. В рамките на политическите критерии националната програма по ИПП за 2008 г. се съсредоточава върху административната реформа и по-конкретно децентрализацията и местното управление, върху устойчива подкрепа за бежанците и вътрешно разселените лица, както и медиите. Предоставя се помощ и за подобряване на бизнес средата и за създаване на трудова заетост с цел да се допринесе за по-уравновесено регионално развитие, по-голяма трудова заетост и намаляване на бедността. През 2008 г. подкрепа се предоставя и за други мерки, като модернизирани инфраструктура, свързана с околната среда. С ИПП за 2008 г. се помага на Черна гора да се справи с изискването за въвеждане и прилагане на достиженията на правото на Общността в някои области, включително финансови пазари, развитие на селските райони, безопасност на храните, ветеринарни услуги, митническа администрация, интегрирано управление на границите и миграция.

Сръбската национална програма за 2008 г. бе приета от Комисията на 19 декември 2008 г. По политическите критерии приоритет бе даден на укрепването на демократичните институции, по-нататъшното провеждане на реформата на публичната администрация и разделението на властите, както и на медиите. Други важни аспекти,

които получават финансиране, са борбата с корупцията, укрепването на върховенството на закона, защитата на човешките права и зачитането и защитата на малцинствата. По икономическите критерии програмата ще финансира проекти, насочени към създаването на трудова заетост, развитие на МСП и изграждане на капацитета на националната служба за заетостта. Освен това в програмата за 2008 г. се обръща особено внимание на реформите в здравеопазването и образованието. Накрая, що се отнася до способността за поемане на задълженията, произтичащи от членството, особено внимание се отделя на развитието и прилагането на секторни политики и на регулаторна рамка, съвместима с европейските стандарти, в ключови сектори като селско стопанство, околна среда, транспорт или интегрирано управление на границите.

Турската национална програма по ИПП за 2008 г. бе приета от Комисията на 15 декември 2008 г. По политическите критерии приоритет бе даден на съдебната реформа, реформата на публичната администрация и укрепването на гражданското общество. По отношение на приемането и прилагането на достиженията на правото на Общността и в съответствие с ДМИП, проектите бяха избрани въз основа на значението им за преговорите и подготовката за присъединяване и с оглед на скъпите инвестиции, необходими за хармонизиране, и в области, в които предстои да се хармонизира голям обем законодателни текстове. Ето защо бе даден приоритет на проекти в областта на селското стопанство/ветеринарните въпроси, правосъдието, свободата и сигурността, митническият съюз и околната среда. Програмата за 2008 г. обаче включва и проекти в нови области, като здравеопазване и научни изследвания и развойна дейност. Освен това бяха избрани четири проекта въз основа на тяхната значимост за продължаването на ефикасен и ефективен диалог между ЕС и Турция по въпросите на гражданското общество и с оглед развитието на нови и новаторски области на този диалог.

Част 1 от националната програма по ИПП за **Косово** бе приета от Комисията на 6 октомври 2008 г., а част 2 – на 19 декември 2008 г. Един от приоритетите на програмата е изпълнението на политическите критерии на ЕС и консолидирането на институционалното, административното и съдебното устройство на Косово, включително борбата с корупцията, защитата на правата на човека и правата на сърбите и на малцинствата, както и насърчаването на дейности на гражданското общество. По икономическите критерии се предоставя подкрепа за развитие на икономиката на Косово и укрепване по устойчив начин на социално-икономическата среда на всички общности. С ИПП за 2008 г. се помага на Косово да се справи с изискването за въвеждане и прилагане на достиженията на правото на Общността в някои области, включително въпроси, свързани със свободата, сигурността и правосъдието, безопасността на храните, ветеринарните и фитосанитарните въпроси и статистиката.

Програмата с няколко бенефициери е разработена така, че да допълва националните програми и да утвърждава опита в многостранните отношения в Западните Балкани и Турция. Подкрепата се предоставя посредством регионални и хоризонтални проекти. От особена важност сред дейностите по програмата за 2008 г. са подкрепата за Съвета за регионално сътрудничество (СРС) и за Бюрото на Върховния представител, както и създаването на Регионалната школа за публична администрация. Други области, обхванати от програмата за 2008 г. включват намаляване на риска от бедствия, завръщане на бежанци в Западните Балкани и по-нататъшното развитие на гражданското общество посредством механизъм за гражданското общество. Предоставя се подкрепа и за образователни и младежки програми (Tempus, Erasmus Mundus и

Младежта в действие), международни финансови институции, митници и данъчно облагане, статистика, ядрена безопасност и радиационна защита.

2.1.3.2. Раздел II

Трансграничното сътрудничество спомага за помиряването и за установяването на добри съседски отношения, като същевременно улеснява интеграцията на страните бенефициери в ЕС. Това е особено важно за регион, в който до неотдавна тлееше конфликт.

Разделът за трансгранично сътрудничество е насочен към укрепване на трансграничното сътрудничество чрез съвместни регионални и местни инициативи, които съчетават както външна помощ, така и икономически цели и цели за социално сближаване. По-конкретно, сътрудничеството трябва да си поставя за цел насърчаването на устойчивото икономическо и социално развитие в граничните зони, на съвместната работа по общи за всички участващи страни предизвикателства в опазването на околната среда, на природното богатство и културното наследство, в общественото здравеопазване и в предотвратяването на организираната престъпност. Отделя се място и на дейности за гарантиране на ефективни и сигурни граници и на съвместни, малки по мащаб, дейности с местни участници от граничните райони.

Раздел II от ИПП за трансграничното сътрудничество обхваща два аспекта: трансгранично сътрудничество между страни кандидатки/потенциални кандидатки и трансгранично сътрудничество между тези страни и съседни държави-членки. Освен това по раздел II от ИПП може да се дава финансова подкрепа за участието на страни кандидатки/потенциални кандидатки в програмите за международно сътрудничество на структурните фондове (финансирани от Европейския фонд за регионално развитие – ЕФРР, в контекста на целта за европейско териториално сътрудничество) и в програмите за сътрудничество за морските басейни в рамките на Европейския инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП).

Подкрепата за трансгранично сътрудничество по раздел II се дава в рамките на многогодишни трансгранични програми, които в момента обхващат периода 2007–2009 г., съставени съвместно от участващите страни. Помощта от ИПП се отпуска с ежегодни решения за финансиране.

По отношение на участието в международни програми на ЕФРР или в програми за морските басейни на ЕИДП, помощта по ИПП се отпуска с ежегодни решения за финансиране за отделните страни.

По раздел II на ИПП се подпомага участието на **Албания** в две двустранни трансгранични програми със съседни страни кандидатки/потенциални кандидатки: Черна гора и бивша югославска република Македония. В контекста на трансграничното сътрудничество с държави-членки по раздел II на ИПП се финансира двустранна програма между Албания и Гърция и участието на Албания в многостранната трансгранична програма „Адриатика“, в рамките на която Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора и Сърбия си сътрудничат през Адриатическо море с Гърция, Италия и Словения. Нещо повече – по раздел II на ИПП се финансира програма за развитието на Кукеш, албански регион на границата с Косово, както и участието на Албания в международната програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР.

По раздел II на ИПП се подпомага участието на **Босна и Херцеговина** в три двустранни трансгранични програми с Хърватия, Черна гора и Сърбия. По отношение на трансграничното сътрудничество с държави-членки по раздел II на ИПП се финансира участието на Босна и Херцеговина в програмата „Адриатика“ на ИПП. През 2008 г. по същия раздел се финансира и участието на Босна и Херцеговина в международната програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР.

По раздел II на ИПП **Хърватия** участва в три двустранни трансгранични програми със съседни страни потенциални кандидатки: Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия. Хърватия взема участие и в три програми на ИПП за трансгранично сътрудничество със съседни държави-членки: две двустранни програми съответно със Словения и Унгария и многостранната програма за трансгранично сътрудничество на ИПП „Адриатика“. По раздел II на ИПП се финансира и участието на Хърватия в две международни програми по ЕФРР – „Югоизточна Европа“ и „Средиземноморие“.

С подкрепата по раздел II на ИПП през 2008 г. **бивша югославска република Македония** участва в двустранна програма с Албания и две двустранни програми със съседни държави-членки – България и Гърция. По раздел II на ИПП се финансира участието на Бивша югославска република Македония и в международната програма за европейско териториално сътрудничество по ЕФРР „Югоизточна Европа“.

За 2007 г. в **Косово** не бяха изпълнени условията за програмите по раздел II. Съответно средствата по раздел II бяха прехвърлени към раздел I.

Раздел II на ИПП обезпечава участието на **Черна гора** в четири двустранни трансгранични програми с Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина и Албания и в програмата на ИПП за трансгранично сътрудничество „Адриатика“, съответно – с държави-членки. Що се отнася до участието в международни програми по ЕФРР, по раздел II на ИПП се финансира участието на Черна гора в програмите „Югоизточна Европа“ и „Средиземноморие“.

Сърбия участва в следните програми за трансгранично сътрудничество: три двустранни програми с Черна гора, Хърватия и Босна и Херцеговина, три двустранни програми със съседните държави-членки Унгария, Румъния и България и международната програма „Адриатика“ на ИПП. По раздел II на ИПП се финансира също така и участието на Сърбия в международната програма по ЕФРР за европейско териториално сътрудничество „Югоизточна Европа“.

През 2008 г. по раздел II на ИПП бе подпомогната трансграничната програма между **Турция** и България. Освен това по същия раздел на ИПП на Турция бяха отпуснати средства и за участие в програмата за морските басейни на ЕИДП.

2.1.3.3. Раздел III и IV

Програмирането на раздели III и IV се извършва под формата на многогодишни програми, които първоначално се подготвят за три години, но впоследствие могат да бъдат удължени. Въз основа на рамките за стратегическо съгласуване страните кандидатки, бенефициери по ИПП, съставят многогодишни оперативни програми по раздели (раздел IV) или по теми (раздел III), като се консултират със съответните заинтересовани участници. След консултации със съответните комитети на държавите-членки, а именно Комитета за координиране на фондовете (COCOF) за раздел III и

СОСОФ и Комитета за Европейския социален фонд за раздел IV, оперативните програми се съгласуват с Комисията за официално приемане.

Подобно на структурните фондове многогодишните програми по раздели III и IV гарантират стабилна финансова рамка за тригодишен период. Това е особено важно за изпълнението на средносрочни инвестиционни стратегии в областта на транспорта, околната среда, регионалната конкурентоспособност и развитието на човешките ресурси. Подобно на структурните фондове тази по-дългосрочна финансова рамка върви ръка за ръка със строго финансово управление, за да се гарантира пълното усвояване на средствата.

2.1.3.3.1. Раздел III

По раздел III се отпуска помощ в три ясно разграничени области: транспорт, околна среда и регионална конкурентоспособност, което съответства на интервенцията на Кохезионния фонд в държавите-членки. По този начин раздел III се изпълнява чрез отделни оперативни програми по всяка от тези теми (в случая с Бивша югославска република Македония в периода 2007–2009 г. се изпълнява само една програма - за околна среда и транспорт).

През 2007 г. за **Хърватия** бяха приети три многогодишни оперативни програми за периода 2007–2009 г. Оперативната програма за регионална конкурентоспособност обхваща три приоритетни теми: подобряване на потенциала за развитие на изоставащите региони, укрепване на конкурентоспособността на хърватската икономика и техническа помощ. Оперативната програма за транспорт обхваща три приоритетни теми: модернизирани на системата на железопътен транспорт в Хърватия, модернизирани на системата на вътрешните водни пътища и техническа помощ. Оперативната програма за околна среда съдържа 3 приоритетни области: развитие на инфраструктура за управление на отпадъците с цел създаване на интегрирана система за управление на отпадъците, защита на водните ресурси на Хърватия чрез по-добра система за водоснабдяване и интегрирана система за управление на отпадните води и техническа помощ.

Оперативната програма „Регионално развитие“ за **бивша югославска република Македония** за периода 2007–2009 г. бе приета от Комисията на 29 ноември 2007 г. Общата ѝ цел е да подкрепи устойчивото развитие на страната чрез подобряване на транспортната и екологичната инфраструктура. Помощта за транспортния сектор следва да се съсредоточи върху продължаване на работата по основната регионална транспортна мрежа на Югоизточна Европа (коридори VIII и X). Приоритетите на програмата постепенно ще бъдат изместени от коридор X към коридор VIII и от сухопътния транспорт към железопътния транспорт. Помощта за екологията следва съвсем целево да се съсредоточи върху пречистването на отпадните води и управлението на твърдите отпадъци, тъй като и двете имат най-сериозни последствия за населението и природната среда.

Оперативните програми за **Турция** бяха приети с решения на Комисията от 29 ноември 2007 г. („Регионална конкурентоспособност“ и „Околна среда“) и от 7 декември 2007 г. („Транспорт“). Оперативната програма за регионална конкурентоспособност обхваща три приоритетни теми: подобряване на бизнес климата, укрепване на капацитета на предприятията и насърчаване на предприемачеството и техническа помощ. Оперативната програма за транспорт съдържа две приоритетни области: подобряване

на железопътната инфраструктура и подобряване на пристанищната инфраструктура. Оперативната програма за околната среда обхваща три приоритетни теми: по-добро водоснабдяване, канализационни услуги и пречистване на отпадните води, по-добро интегрирано управление на твърди отпадъци и техническа помощ.

2.1.3.3.2 Раздел IV

На 7 декември 2007 г. по раздел IV бе приета многогодишната оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за **Хърватия**. Тя съдържа 4 приоритетни области: по-широк достъп до трудова заетост и устойчиво интегриране на пазара на труда, по-активни мерки за социално приобщаване на лица в необлагодетелствано положение, развитие на човешкия капитал и трудовата пригодност и техническа помощ.

Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“ за бивша югославска република Македония бе приета през декември 2007 г. Тя обхваща три приоритетни теми: трудова заетост – привличане и задържане на повече хора на работа, образование и обучение – инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро обучение и развитие на умения, и социално приобщаване – насърчаване на по-интегриращ пазар на труда.

Многогодишната оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за **Турция** бе приета от Комисията на 7 декември 2007 г. Тя обхваща четири приоритетни теми: трудова заетост, образование, адаптивност чрез насърчаване на придобиването на знания през целия живот, и социално приобщаване.

2.1.3.4 Раздел V

Въз основа на подхода, използван при подготовка на програмите на държавите-членки за развитие на селските райони, помощта по раздел V се програмира на многогодишна основа, като обхваща периода 2007–2013 г. Тъй като обаче, в съответствие с ДМИП, финансовият пакет бе определен само за периода 2007–2009 г. и подлежи на ежегодна актуализация, за да включи следващите години, програмите по раздел V биват изменяни ежегодно, за да се отчетат новото финансово разпределение и необходимите технически промени. След консултации със заинтересованите страни, Комисията приема програмите и техните актуализации, след консултации с държавите-членки в рамките на Комитета за развитие на селските райони.

С оглед на времето, необходимо за установяването на напълно децентрализирана система за управление и въз основа на сроден опит, придобит по САПАРД¹², финансовите средства по раздел V се въвеждат постепенно, като средствата по ИПП за развитие на селските райони са съсредоточени в края на програмите. Следователно средствата за първите четири години от периода на изпълнение (2007 г., 2008 г., 2009 г. и 2010 г.) представляват по-малък дял от всички средства по раздел V и този дял значително ще се увеличи през следващите години. Хърватия е единственото изключение от това правило, тъй като тя бе единствената страна кандидатка, която преди създаването на раздела на ИПП за развитие на селските райони въведе система по САПАРД, за да се възползва от средства по САПАРД.

---

¹² Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Специална присъединителна програма за земеделие и развитие на селските райони).

Многогодишната оперативната програма „Развитие на селските райони“ за **Хърватия** за периода 2007—2013 г. бе приета от Комисията на 25 февруари 2008 г.¹³ Тя съдържа 3 приоритетни области: подобряване на пазарната ефективност и прилагане на стандартите на Общността, подготвителни дейности за изпълнението на мерки за селското стопанство и околната среда и на стратегии за развитието на местни селски райони и развитие на икономиката в селските райони.

През 2008 г. бе приета многогодишната програма за развитие на селските райони за **бивша югославска република Македония** за периода 2007—2013 г.¹⁴ Програмата обхваща три приоритетни теми: подобряване на пазарната ефективност и прилагане на стандартите на Общността, подготвителни дейности за изпълнението на мерки за селското стопанство и околната среда и на стратегии за развитието на местни селски райони, и развитие на икономиката в селските райони.

Многогодишната оперативната програма „Селско стопанство и развитие на селските райони“ бе подготвена от **Турция** през 2007 г. и приета от Комисията на 25 февруари 2008 г.¹⁵ Тя съдържа три приоритетни области: подобряване на пазарната ефективност и прилагане на стандартите на Общността, подготвителни действия за изпълнението на мерки за селското стопанство и околната среда и на Leader и развитие на икономиката в селските райони.

2.2. Ред и условия за изпълнението и изпълнителни структури

Целта на ИПП е предаването на ноу-хау и опит на страните бенефициери, като се насърчава тяхната инициативност и поемането на отговорност за усвояването на помощта. Това, което се очаква в периода на изпълнение на програмите по ИПП, е децентрализираното управление, т.е. националните органи на страните бенефициери, поемащи изцяло в свои ръце програмирането и изпълнението, да се превърне в норма в управлението на ИПП. Доколко тази цел ще бъде постигната бързо зависи от административния капацитет на отделните страни бенефициери и от способността им да гарантират наличието на съответните системи за управление и контрол. Ето защо всяка страна трябва да има свои специфични стратегии, планове за действие и графици за напредък към тази цел, като в същото време изгражда съответния капацитет на националните органи да поемат произтичащите от това по-големи отговорности.

Годишните програми за страните **потенциални кандидатки** по раздели I и II се изпълняват основно на централизирана основа (с изключение на програмите за трансгранично сътрудничество с държави-членки, подлежащи на споделено управление), като се помага целенасочено на страните постепенно да поемат повече отговорност и да правят стъпки към децентрализирано управление.

Страните потенциални кандидатки са достигнали различни етапи в подготовката за прехвърляне на управленски правомощия, като някои от тях вече са пристъпили към създаването на необходимите управленски структури и са подготвили своите пътни карти към децентрализирано управление. През 2008 г. **Албания** и **Босна и Херцеговина** продължиха своята подготовка за децентрализирано управление на средствата по ИПП, докато **Косово** бе в начален етап на създаването на пътна карта за

¹³ Решение на Комисията C/2008/650

¹⁴ Програмата бе приета с решение C/2007/677 на Комисията от 25 февруари 2008 г.

¹⁵ Решение на Комисията C/2008/691

децентрализация. **Черна гора** отбеляза напредък в работата за създаване на система за децентрализирано управление с предварителен контрол. Правителството създаде институциите за децентрализирано управление и назначи управители. През януари 2008 г. **Сърбия** изработи пътна карта за система за децентрализирано управление, а през април 2008 г. бе подготвена стратегия за подготовката за акредитация на децентрализираното управление В рамките на сръбската администрация бяха определени всички ключови заинтересовани страни в подготовката на системата.

Средносрочната цел за всички **страни кандидатки** е напълно да се внедри децентрализираното управление, т.е. само с последващ контрол от страна на Комисията. Следва да се отбележи, че помощта по раздел V може да се усвоява само с напълно децентрализирано управление от самото начало, без предварителен контрол.

През април 2008 г. хърватските органи уведомиха Европейската комисия за националното акредитиране на оперативните структури, отговорни за управлението и изпълнението на раздели I–IV на ИПП. Това доведе до шест решения за прехвърляне на правомощия към **Хърватия** за децентрализирано управление на раздели I–IV на ИПП. Хърватия предвижда през 2010 г. да премине към пълна децентрализация, т.е. без предварителен контрол. В края на годината последните очаквани решения се отнасят до прехвърляне на правомощия за управление на раздел V (селско стопанство и развитие на селските райони).

През 2008 г. посредством CARDS Комисията предостави подкрепа за националните органи на **бивша югославска република Македония** в тяхната подготовка за децентрализирано управление. Бе предоставена подкрепа на структурите и органите, определени в член 21 от регламента за прилагане на ИПП за подготовка на акредитацията на системата за децентрализирано управление. Междувременно годишната програма по ИПП за 2008 г. се управлява централизирано.

През 2008 г. по-голямата част от усилията на **Турция** беше съсредоточена върху приключването на вътрешните процеси за акредитация за децентрализирано управление. За раздел I и II по ИПП тези процеси бяха улеснени от факта, че децентрализираните структури и системи вече съществуваха за помощта преди създаването на ИПП. На 29 октомври 2008 г. Комисията предаде на Турция правомощията за децентрализирано управление на раздел I, а на 1 декември 2008 г. – по раздел II за участието на Турция в програмата за сътрудничеството в черноморския басейн по Европейския инструмент за съседство и партньорство. Програмата за развитие на селските райони ще бъде изпълнена с прехвърляне на Турция на правомощията за децентрализирано управление без предварителен контрол. През октомври 2008 г. мисия на Комисията за установяване на факти откри сериозно забавяне в подготовката за процеса на акредитация и според новия график акредитацията се предвижда по-скоро за втората половина на 2009 г., а прехвърлянето на управлението е малко вероятно да бъде постигнато до 2010 г. Комисията се ангажира да подкрепя този процес чрез допълнителни консултативни мисии и *ad hoc* напътствия при необходимост.

Програмите с няколко бенефициери се управляват централизирано и съвместно. Централизираното управление обикновено се извършва от службите на Комисията в техните седалища. Съвместното управление допълва централизираното с това, че Комисията управлява средствата съвместно с международна организация.

2.3. Преглед на изпълнените програми по ИПП

През 2008 г. бяха възложени първите проекти по ИПП от 2007 г. в **Албания**, но същевременно програмата от 2008 г. не бе приведена в изпълнение. В края на 2008 г. процентът на възлагане по ИПП 2007 г. достигна 15 %. По раздел I бяха възложени три проекта по ИПП от 2007 г., а по раздел II не бяха възложени проекти по ИПП от 2007 г. Бе обявена покана за предложения по програма „Югоизточна Европа“ по ЕФРР в рамките на трансграничното сътрудничество по ИПП от 2007 г., но все още не бяха възложени проекти.

Рамковото споразумение за ИПП за **Босна и Херцеговина** бе подписано на 20 февруари 2008 г. и влезе в сила на 30 юли 2008 г. след ратифициране от президентството на страната. Неговите разпоредби за освобождаване от данъци обаче не бяха приложени до декември 2008 г., когато парламентът на Босна и Херцеговина прие поправките в закона, свързани с освобождаването от данъци на средства по ИПП, като по този начин се позволи изпълнението на програмите по ИПП. По раздел II бяха приети решенията за финансиране на програмите за трансгранично сътрудничество за 2008 г., въпреки че съответните споразумения за финансиране на тези програми не бяха подписани през 2008 г. Това означава, че през 2008 г. не бе предприето изпълнение на ИПП по нито един от компонентите.

В края на 2008 г. по силата на съответните решения Комисията предостави на **Хърватия** правомощията за децентрализирано управление на раздели I – IV по ИПП. С тези решения се дава началото на предоставянето на помощ по раздели I – IV на ИПП. Следователно споразуменията за финансиране за съответните програми от 2007 г., които функционират при режим на децентрализирано управление, не можеха да бъдат подписани преди приемането на тези решения. Това на практика означава, че през 2008 г. Хърватия не започна да прилага помощ по ИПП.

През 2008 г. в **бивша югославска република Македония** бяха възложени първите проекти по раздел I от ИПП от 2007 г., като до края на годината бе постигнат дял на възлагане от 25 %. По раздел II изоставяше изпълнението на всички програми по ИПП за трансгранично сътрудничество. Към края на 2007 г. бяха приети четири програми, а през 2008 г. бяха подписани всички съответни финансови споразумения, но не съществуваха структури за съвместно управление и съответно не бе възможно да се обяви покана за предложения. През 2008 г. в рамките на раздели III и IV не бяха изпълнявани проекти по ИПП. Бяха започнати обаче подготвителни дейности за два важни проекта по оперативна програма „Регионално развитие“ по раздел III. Що се отнася до раздел V за развитие на селските райони, през 2008 г. се извършваше подготовка за акредитиране на оперативните структури и поради това не бе пристъпено към изпълнение на програмата.

По раздел I бюрото за свръзка на Европейската комисия в Косово (ECLO) предприе активни действия за осигуряване на ефективното изпълнение на ИПП за 2007 г. в Косово, а особено амбициозната цел за 2008 г. за възлагане на обществени поръчки бе постигната. През 2008 г. ECLO възложи 50 % от програмата по ИПП за 2007 г., за която отговаря.

През 2008 г. бе започнато изпълнение на програмата по ИПП за 2007 г. в **Черна гора**. До края на годината бяха възложени мащабен пътен проект и помощта за реформа на правосъдието, както и за изграждане на капацитет. Освен това през 2008 г. започнаха

подготвителни дейности за изпълнението на ИПП за 2008 г., както и планирането и подготовката за ИПП за 2009 г. Все още предстои да започне същинското изпълнение на програмата по ИПП, като се има предвид, че финансовото споразумение за националната програма по ИПП за 2007 г. бе подписано едва през април 2008 г. и вследствие на това възлагането на проекти по ИПП започна едва през втората половина на годината.

През 2008 г. с **Турция** не бяха изпълнявани програми по ИПП, тъй като рамковото споразумение не бе ратифицирано от парламента и не бе влязло в сила до 24 декември 2008 г. По раздел I финансовото споразумение за 2007 г. бе подписано и влезе в сила на 24 декември 2008 г., като по този начин се започна изпълнение на тази програма. По раздел II финансовото споразумение за 2007 г. относно участието на Турция в програмата за сътрудничеството в черноморския басейн по Европейския инструмент за съседство и партньорство бе подписано и влезе в сила на 31 декември 2008 г. Изпълнението е свързано с условията, установени в решението на Комисията за прехвърляне на правомощията за управление по същия начин както за раздел I. Що се отнася до останалите раздели, изпълнението на практика на програмите не е започнало, тъй като зависи от приключването на съответните процеси за прехвърляне на правомощия за децентрализирано управление.

3. МОНИТОРИНГ И РЕЗУЛТАТИ

3.1. Мониторинг

Общата цел на мониторинга е да повиши целесъобразността, ефективността, експедитивността, въздействието и устойчивостта на помощта за Западните Балкани и Турция. Благодарение на мониторинга Комисията разполага с редовни аналитични оценки за изпълнението на проектите и програмите.

При **децентрализирано управление** страната бенефициер трябва да учреди комитет за мониторинг на ИПП, за да гарантира съгласувано и координирано изпълнение на разделите на ИПП. Той се събира най-малко веднъж в годината. В дейността си Комитетът за мониторинг на ИПП е подпомаган от секторни мониторингови комитети, учредени за всеки раздел или програма на ИПП. Секторните мониторингови комитети докладват на мониторинговия комитет за ИПП. През 2008 г. първите заседания на комитетите за мониторинг се осъществиха в Хърватия (на 2 юли 2008 г., предшествано от първите заседания на секторните мониторингови комитети през май/юни), в бивша югославска република Македония (21 ноември 2008 г.) и в Турция (1 юли 2008 г.).

Относно програмите, управлявани **централизирано или съвместно**, съгласно регламента за прилагане на ИПП Комисията може да предприеме всички действия, които счита за необходими, за мониторинг на съответните програми. През 2008 г. не бе направен мониторинг на проекти по ИПП, тъй като изпълнението на програмите по ИПП за 2007 г. и 2008 г. бе предприето едва наскоро.

3.2. Резултати от оценките

Оценките имат за цел да подобрят качеството, ефективността и съгласуваността на помощите от фондове на Общността, както и стратегията и изпълнението на

програмите. Документите за многогодишно индикативно планиране подлежат на редовна предварителна оценка от Комисията.

През 2008 г. бе проведена вътрешна предварителна проверка на ИПП, като вниманието бе насочено към ДМИП. Бяха сравнени ДМИП за периода 2007–2009 г. с тези за периода 2008–2010 г. и бе направен анализ на подобряването на качеството, уместността и последователността на второто поколение програмни документи, както и бяха отправени препоръки за по-нататъшното подобряване на качеството и полезността на тези документи.

Програмите ще подлежат на предварителни и междинни, а когато е целесъобразно – и на последващи оценки, в съответствие с конкретните разпоредби за всеки отделен раздел на ИПП в Регламент (ЕО) № 718/2007 на Комисията. През периода на изпълнение на дадена програма се извършва поне една междинна оценка, особено когато мониторингът на програмата разкрива значително отклонение от първоначалните цели. Последващата оценка на усвояването на помощта разглежда резултати, които могат да бъдат идентифицирани и са специфични за определен раздел на ИПП. При съвместно управление последващата оценка може да бъде извършвана съвместно с други донори.

През 2008 г. не бе направена оценка на равнище програма, тъй като изпълнението на ИПП за първата и втората година започна едва през 2008 г. и съответно не бе възможно извличането на поуки.

3.3. Докладване

Съгласно Регламент (ЕО) № 718/2007 на Комисията, националният координатор за ИПП трябва да изпраща до Комисията и националния разпоредител с бюджетни кредити, след разглеждане от комитета за мониторинг на ИПП, годишните и окончателните доклади за изпълнението на помощта съгласно регламента за ИПП.

За **Хърватия** първият годишен доклад за ИПП бе изработен през август 2008 г. след заседание на комитета за мониторинг на 2 юли 2008 г. Що се отнася до секторните годишни доклади, първият годишен доклад на комитета за подпомагане на прехода и институционално изграждане бе изработен през юни 2008 г. след заседание на секторния комитет „Подпомагане на прехода и институционално изграждане“ от 26 май 2008 г. През 2008 г. на Комисията бяха предадени първите секторни годишни доклади за изпълнение на дейностите през 2007 г. по трите оперативни програми в рамките на раздел III. Що се отнася до **бивша югославска република Македония**, проектът на годишен доклад за ИПП все още не бе готов да бъде представен на членовете на комитета за мониторинг за разглеждане.

По отношение на **Турция**, въпреки че не може да бъде докладван напредък по изпълнението на помощта от Общността, Комисията основа своята оценка на ИПП върху секторните годишни доклади и отчетеното положение по време на заседание на комитета за мониторинг на ИПП. Годишният секторен доклад за изпълнението по раздел I бе предаден на Комисията с оглед на заседанието на секторния комитет по раздел I на 12 юни 2008 г. За раздел II бе постигнато споразумение, че не е необходим годишен секторен доклад за изпълнение за 2007 г. За раздел III до 30 юни 2008 г. бяха предадени на Комисията три секторни годишни доклада, обхващащи оперативните програми „Регионална конкурентоспособност“, „Транспорт“ и „Околна среда“, след обсъждане в рамките на съответните секторни мониторингови комитети и тяхното

одобрение. По раздел IV на 26 юни 2008 г. на Комисията бе предаден годишният секторен доклад за 2007 г. за оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ в Турция, след като той бе разгледан от секторния мониторингов комитет на заседание от 17 юни 2008 г.

През 2008 г. не е докладвано по изпълнение на програми по раздел V, тъй като такава изпълнение все още не бе започнало.

4. КООРДИНИРАНЕ НА ДОНОРИТЕ С ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И ДВУСТРАННИТЕ ДОНОРИ

На 23 и 24 октомври 2008 г. в Брюксел бе организирана конференция за координация на донорите. Тя бе организирана от Европейската комисия съгласно мандата, който регламентът за ИПП предоставя на Комисията да насърчава координацията на донорите заедно с държавите-членки.

Целта на тази конференция бе да се договорят редица препоръки относно начина на увеличаване на ефективността на помощта чрез съвместни действия от страна на донорите и страните бенефициери и начина за насърчаване на поемането на отговорност от страните. Стремежът бе да не се създават нови структури, а да се надграждат съществуващите структури и координационни механизми, както и да се подобри тяхното функциониране.

Основните заключения от конференцията за координация на донорите бяха потвърждаване на необходимостта от обща стратегическа цел за подпомагане в Западните Балкани и Турция; консенсус за това, че координацията на донорите следва да бъде направлявана от духа и съответните принципи на Парижката декларация за ефективност на помощта (въпреки че всичките пет принципа са вече вградени в механизмите за програмиране и изпълнение на ИПП, все още е необходимо някои области да бъдат подсилени), както и необходимостта страните бенефициери да развият своята отговорност, като укрепят своя административен капацитет и системи за обществено финансиране и обществени поръчки, така че да бъдат в състояние да водят в процеса на координиране на донорите. По време на конференцията бе подчертано също така постигането на сътрудничество и допълващи се действия между донорите на Западните Балкани и Турция въз основа на ясен и надежден преглед на дейностите на донорите в страните, за които действа ИПП, както и необходимостта да се включи опитът на страните, които се присъединиха към ЕС през 2004 г. и 2007 г. Накрая бе заключено, че документите за многогодишно индикативно планиране на ИПП трябва да се превърнат в стратегически инструмент за координиране на донорите в Западните Балкани и Турция, на равнище ЕС, на регионално и национално равнище.

5. КООРДИНИРАНЕ С ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И МЕЖДУНАРОДНИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

Международните финансови институции изиграха практическа роля за осигуряването на страните кандидатки и потенциални кандидатки с достъп до финансиране, благодарение на което тези страни положиха начало на необходимите инвестиции. В същото време бенефициерите бяха задължени да възприемат строги фискални и парични политики, за да поддържат икономическия растеж. Това доведе до сега

съществуващата ситуация, в която нуждите от инвестиции все още са големи, но възможността на бенефициерите да натрупват все по-нарастващ външен дълг приближава своя предел. Безвъзмездните средства от ЕС и от други донори, в т.ч. държавите-членки, в съчетание със заеми от международните финансови институции се превърнаха в ключов източник на ресурси за развитието на частния сектор, за инвестиции в енергийната ефективност и в ремонтването и осъвременяването на инфраструктурата, без същевременно бенефициерите да се натоварват с прекомерен външен дълг.

Комисията се ангажира с по-тясно сътрудничество с Европейската инвестиционна банка, Европейската банка за възстановяване и развитие, Банката за развитие към Съвета на Европа и други международни финансови институции, които подкрепят модернизацията и развитието на Западните Балкани, по-конкретно чрез консултативната група на международните финансови институции, създадена през март 2007 г. и председателствана от Европейската комисия (ГД „Разширяване“).

Целта на тази група е да подкрепя и задълбочава цялостното сътрудничество на международните финансови институции и Европейската комисия със страните кандидатки и потенциални кандидатки, включително сътрудничество в рамките на ИПП. Консултативната група на международните финансови институции се състои от представители на Европейската комисия, групата на Световната банка (МБВР / МФК), ЕИБ, ЕБВР, БРСЕ, Скандинавската инвестиционна банка, Скандинавската финансова корпорация за околна среда, Черноморската банка за търговия и развитие и Съвета за регионално сътрудничество. Нейната дейност е част от цялостните усилия за по-лесно интегриране на страните от Югоизточна Европа с ЕС чрез приемането по-скоро на регионален, а не национален подход към развитието на инфраструктура.

През 2008 г. работата бе изпълнена според предвиденото. През юни 2008 г. бе проведена пленарна сесия и започна подготовка за втора сесия, предвидена да се проведе през януари 2009 г. и посветена на международната финансова криза. През 2008 г. продължи дейността на четирите технически работни групи (транспорт, енергетика, околна среда и социални въпроси). В края на 2008 г. секретариатът на консултативната група на международните финансови институции бе поет от Комисията, както бе предвидено след закриването на съвместния офис на Комисията и Световната банка.

Съгласно заключенията на Съвета от 14 май 2008 г. Комисията, ЕИБ, ЕБВР и БРСЕ работиха заедно за изготвянето заедно с други международни финансови институции и донори на инвестиционна рамка за Западните Балкани, чиято цел е по-нататъшното хармонизиране и сътрудничество в инвестирането в социално-икономическото развитие и укрепване на растежа и стабилността в региона.

През 2008 г. бяха направени значителни усилия и за по-нататъшното изпълнение на трите приоритетни области на сътрудничество с международните финансови институции: микро-, малки и средни предприятия, енергийна ефективност и инфраструктура. *Развитие на частния сектор* - От гледна точка на обезпечаването, в миналото помощта на ЕС за разкриване на достъп до финансиране за микро- и малките предприятия стигаше до региона посредством множество отделни споразумения с различни международни финансови институции. Благодарение на Европейския фонд за Югоизточна Европа (ЕФЮЕ), създаден през 2005 г., множеството споразумения за микрокредити в целия регион се консолидираха в единен инструмент, който гарантира

устойчивост на предходното финансиране и от който управлението спечели по отношение на ефективност. Най-впечатляващото относно ЕФЮЕ е фактът, че покриването на рисковете с финансов принос от ЕС и държавите-членки привлече частния капитал да инвестира в микрозаеми. От края на 2008 г. ЕФЮЕ се изпълнява успешно. *Енергийна ефективност* - Целта е да се насърчат инвестициите в енергийната ефективност и възобновяемите енергоизточници в сектора на малките и средните предприятия и в публични сектори чрез извличане на полза и продължаване на дейности, подкрепени по националните програми, които имат за цел: (i) да повишат общественото съзнание за енергийната ефективност и за възможностите за икономия на енергия; (ii) да приведат в изпълнение законодателство, свързано с директивата за енергийните характеристики на сградите и за ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги (включително за възобновяемата енергия). Нещо повече – насърчаването на инвестициите в енергийна ефективност отговаря на препоръката, съдържаща се в Зелената книга на Европейската комисия за енергийната ефективност, с която международните финансови институции се приканват да предоставят дългосрочно финансиране за инвестиции в енергийната ефективност. *Насърчаване на инвестициите в инфраструктурата* - Адекватните инфраструктурни мрежи и услуги в транспорта, енергетиката, екологията и социалния сектор са от решаващо значение за обезпечаване на социално-икономическото развитие и стабилността в региона. Сред основните причини, възпрепятстващи подобряването на инфраструктурата, са недостатъчните финансови ресурси на бенефициерите и липсата им на опит в подготовката на проекти, които международните финансови институции и други донори биха разгледали за финансиране. Сериозното инвестиране в инфраструктура е от решаващо значение за гарантиране наличието на редица крайно необходими услуги като водоснабдяване и канализация, отопление, енергоснабдяване, транспорт, здравеопазване и образование, с които да се подобрят жизнените условия на гражданите. С оглед на всичко това достъпът до финансиране е от ключова важност. Работата по тази приоритетна област включваше създаването на многосекторен инструмент за инфраструктурни проекти, предназначен за няколко бенефициери, с който ще се оказва помощ на институциите на бенефициерите на национално, регионално и общинско равнище в подготовката и изпълнението на инфраструктурни инвестиционни проекти, финансирани от международните финансови институции и от други донори. През 2008 г. инструментът започна да работи и той спомага за постигане на икономии от мащаба, като мобилизира необходимия технически експертен опит за подготовка и подпомагане на инфраструктурни инвестиционни проекти, улеснява контактите и работата в мрежи и обмяна на ноу-хау между бенефициерите и стимулира отпускането на заеми от международните финансови институции, които да допълват средствата по ИПП за всяка страна. Инструментът за инфраструктурни проекти финансира, заедно с международните финансови институции, реални инвестиционни проекти в Западните Балкани и се състои от два компонента: компонент за техническа помощ и компонент „Прозорец общини“. През 2008 г. компонентът за техническа помощ заработи с пълна сила, подкрепяйки 18 проекта, докато компонентът „Прозорец общини“ бе одобрен и в края на 2008 г. бе предаден първият кръг от проекти за оценка.